

Joensuun kaupungin lausunto Itäisen Suomen ohjelman luonnoksesta

Joensuun kaupunki korostaa lausuntonaan Itäisen Suomen ohjelman jatkovalmisteluun seuraavia lähestymistapaa ja vaikuttavuuteen liittyviä näkökohtia sekä käytännön toimenpiteitä ja poliittisia linjauksia.

Ohjelman lähestymistapa ja vaikuttavuus

- 1) Terminologisesti Itäinen Suomi ei ole vakiintunut ja selkeästi ymmärrettävä maantieteellinen ja toiminnallinen ilmaisu. Ilmaisuna Itä-Suomi on parempi. On selkeästi kuvattava, mitä aluekokonaisuutta tarkoitetaan. Aluejaotus on joka tapauksessa edessä viimeistään toimeenpanevaa lainsäädäntöä kirjoitettaessa.
- 2) Luonnoksessa nostetaan yltäasolla esille aivan oikeita huolia, teemoja ja ilmiöitä. Ohjelman jatkovalmistelun kannalta ratkaisevan tärkeää on kuitenkin löytää sellaisia käytännön toimenpiteitä, jotka tosiasiallisesti ja nimenomaan Itä-Suomessa parantavat toimintaympäristöä, kilpailukykyä ja elinvoimaa.
- 3) Aikamaantieteellisen liikennesaavutettavuuden ja energijärjestelmän osalta Itä-Suomi on jo pitkään jäänyt jälkeen Länsi-Suomesta. Geopolitiikan muutos on edelleen korostanut ja kiihdyttänyt tätä Itä-Suomelle haitallista kehityskulkua. Itäsuomalaiset eivät vaadi mahdottomia. Kyse on Toimintaympäristön kilpailukyvyyn nostamisesta lähemmäksi muuta Suomea. Toistaiseksi tähän ei ole löytynyt riittävästi poliittista tahtoa.
- 4) Ohjelman jatkovalmistelussa ohjelmaan on sisällytettävä aitoja toimenpiteitä. Luonnoksen sisältö painottuu nyt liikaa siihen, että ”strategiatyötä jatketaan, selvitetään ja toimenpanoa arvioidaan”. Viimeistään hallituksen kevään 2025 puoliväliriihessä on päätettävä ne toimenpiteet, jotka Itä-Suomen tulevaisuusnäkökymän kirkastamiseksi aiotaan toteuttaa valtion budjettikirjauksin, lainsäädännöllisin toimenpitein ja poliittisin periaatelinjauksin.
- 5) Itä-Suomen ohjelman toimeenpanon koordinaatio keskitetään valtioneuvoston kansliaan, joka nimeää asiaa hoitavan yhteyshenkilön. Toimeenpanosta laaditaan kevään puoliväliriiheen aikataulutettu suunnitelma seurantamekanismeineen ja vastuutahoineen.

Käytännön toimenpiteet ja poliittiset linjaukset ohjelmaan ja hallituksen puoliväliriihessä linjattaviksi

- 6) Metsäbiotalouden uusien avauksien ja kasvun osalta Joensuun kaupungilla on Euroopan metsäpääkaupunkina paljon annettavaa vahvan yritys- ja osaamisklusterinsa ansiosta. Olemme valmiita pilotoimaan ja laajassa verkostoyhteistyössä hakemaan ratkaisuja puuraaka-aineen jalostusarvon nostamiseksi ja koko arvoketjun innovaatiokyvykkyyden kasvattamiseksi. Samalla voidaan edistää alueen toimijoiden (erityisesti pk-yritysten) TKI-kyvykkyyttä ja kykyä saada tukea kilpailluista TKI-ohjelmista.
- 7) Fotoniikka on metsäbiotalouden rinnalla toinen Joensuun kaupungin ekosysteemisopimuksen mukaisista kansainvälisistä kärkialoista. Joensuuhun rakennetaan kansallinen fotoniikan pilottituotantolinja tarvittavine puhdistiloineen mahdollistamaan kansainvälisten yritysten sijoittuminen Suomeen ja Joensuuhun.
- 8) Tavoitteeksi asetetaan Fingridin kantaverkon Huutokoski-Kontiolahti 400 Kv:n voimalinjan valmistuminen 2032 mennessä. Hankkeella kytketään Pohjois-Karjalan maakunta 400 Kv:n sähkönsiirtoverkon piiriin. Tavoitevuoden asettaminen on äärettömän tärkeää, sillä muutoin asian yltäosan keskustelu jatkuu ikuisesti ja investointeja jää toteutumatta. Yleissuunnittelu ja YVA on käynnistettävä vuonna 2025.
- 9) Vauhditetaan Fingridin kantaverkon 400 Kv:n voimalinjan esivalmistelua koskien ns. Itä-Suomen Vaaralinjaa Kainuu - Pohjois-Karjala - Etelä-Karjala. Reittisuunnittelu on käynnistettävä vuonna 2025.
- 10) Fingridin on päivitettävä investointiohjelmaansa edellä mainitut Itä-Suomen uudet kantaverkkoyhteydet ja aikataulutettava niiden toteutus.

- 11) Perustetaan Itä-Suomen tuulivoimarakentamisen kompensatioalue siten, että Pohjois-Karjala on keskeisesti mukana. Pohjois-Karjalassa ei ole vielä lainkaan tuulivoimaa, vaikka potentiaali on idän merkittävin. Joensuun kaupunki esittää yksityiskohtaiset näkemyksensä tuulivoimasta ja kompensatioalueesta erillisessä TEMille toimitettavassa lausunnossaan.
- 12) Puolustusministeriölle ja Puolustusvoimille annetaan selkeä toimeksianto valmistella vuoden 2025 aikana toimeenpanokelpoinen esitys tarvittavan korvaavan ja uuden ilmailuvontasuorituskyvyn hankkimiseksi, jolla tosiasiallisesti mahdollistetaan Itärajan läheisten alueiden tuulivoimarakentaminen. Tavoitteena tulee olla ilmailuvontasuorituskyvyn vahvistaminen nykytilanteeseen verrattuna. Toteutukseen haetaan kansallisen budjettirahoituksen tueksi rahoitusta EU:lta ja NATO:lta.
- 13) Itä-Suomelle tärkeästä yritysten kuljetustuesta valmistellaan ministeriön asetus koskien vuosia 2026-2030 ja rahoitustasoa nostetaan. Nykyinen kuljetustuki on lakkaamassa vuoden 2025 loppuun. Kuljetustuki on ainut nykyinen yritystukimuoto, joka kompensoi kaukaista sijaintia markkinoista ja merisatamista. Tukimuodon merkitys on korostunut Saimaan kanavan tavaraliikenteen lakattua.
- 14) Joensuu-Helsinki peruspalvelutasoisen reittilentoliikenteen jatko-option toimenpano vuosille 2026-2028 mahdollistetaan 100%:n valtionrahoitusosuudella. Nykyisin päätöksiin liikenne on lakkaamassa maaliskuun 2026 loppuun. Liikenne12-suunnitelman kirjauksin varmistetaan parlamentaarinen tahtotila lentoliikenteen jatkuvuudelle.
- 15) Finavian lentoasemaverkostoa koskeva omistajaohjauksen poliittinen tahtotila ja ohjaus uudistetaan siten, että jatkuva tarpeeton keskustelu maakuntalentoasemien kannattavuudesta päättyy. Nykyinen verkosto tulee nähdä kiinteänä osana kansallista liikennejärjestelmää ja Itä-Suomen osalta välttämättömänä kilpailukyvyn ja mm. matkailukehityksen mahdollistajana.
- 16) Käynnistetään vuoden 2025 ensimmäisen vuosineljänneksen aikana valtioneuvoston kanslian johdolla Saimaan kanavan korvaavan meriyhteyden yhteiskuntataloudellisen kannattavuuden, sijainnin ja toteutettavuuden kokonaistarkastelu.
- 17) TEM valmistelee puoliväliriiheen päätettäväksi Vuoksen vesistöalueen (Saimaa) tavaraliikennettä ja raakapuuhuoltoa hoitavan aluskannan uudistamiseen ja kapasiteetin lisäämiseen tähtäävän kannuste- ja investointiohjelman. Nykyinen sisävesikuljetuskapasiteetti on vanhaa ja täysin käytössä. Kannuste- ja investointiohjelma tähtää vesikuljetusten täysimääräiseen hyödyntämiseen, kuljettavan teollisuuden kilpailukyvyn parantamiseen ja huoltovarmuuden nostamiseen. Valmistelussa huomioidaan investointien (ml. laiturijärjestelmät ja siltaratkaisut) kaksoiskäyttömahdollisuudet.
- 18) Karjalan radan Joensuun ja Imatran välisen rataosuuden välityskykyä parannetaan. Hanke toteutetaan erityisesti ohituspaikkoja lisäämällä, jotta yksiraiteiselle rataosuudelle mahtuisi enemmän junia. Tällä hetkellä vapaata kapasiteettia ei ole lainkaan. Myös sähköistys ja radan kunnostus Joensuusta pohjoiseen on saatava liikkeelle parantamaan metsäteollisuuden kilpailukykyä. Investointipäätökset parantamistoimista tehdään vuoden 2025 aikana.
- 19) Valtion ja kuntien yhdessä omistama Itärata Oy jatkaa toimintaansa ja Helsinki-Vantaa lentoasema-Porvoo-Kouvola radan suunnittelutehtävänsä toimenpanoa yhtiöjärjestyksen ja omistajiensa tahtotilan mukaisesti. Itärata huomioidaan Liikenne12-ohjelman kirjauksissa.
- 20) Yritystoiminnan kasvun mahdollistaminen ja erityistalousalueen perustaminen. Yritysten kasvun esteenä ovat mm. vakuuksien ja riittävän kilpailukykyisen rahoituksen saaminen. Hallituksen on käynnistettävä vuonna 2025 Itä-Suomen erityistalousalue, joka sisältää Finnveran erityistoimenpiteitä itäiseen Suomeen, kuntayhtiöiden investointien rahoitusmahdollisuuksien mahdollistamista yritysten toimitiloihin sekä houkuttelevampia verotusratkaisuja.
- 21) BusinessFinlandin ohjausta ja palvelurakennetta uudistetaan siten, että jokaisessa maakuntakeskuksessa myös Itä-Suomessa on jatkossa vahvasti läsnä oleva ja yrityksiä konsultoiva riittävät toimintavaltuudet omaava asiantuntija. Nykytilanteessa BusinessFinland on jäänyt monilla alueilla etäiseksi ja vaikuttavuus heikoksi.

- 22) Erityisratkaisu Itä-Suomen rajamaakuntiin EU:n tulevalle ohjelmakaudelle. Hallituksen on vaikutettava Euroopan unionin tulevan ohjelmakauden valmisteluun siten, että EU:n itärajalle luodaan erityisratkaisu ja merkittävä kokonaisrahoitus, jolla mahdollistetaan myös uusien politiikkakeinojen käyttöönotto raja-alueilla esimerkiksi investointien vauhdittamisessa.
- 23) Puolustusvoimien palvelukeskusta ja Joensuun päätoimipaikkaa vahvistetaan sotilaallisen liittoutumisen ja kansainvälisen liikkuvuuden lisääntymisen seurauksena syntyvillä hallinnollisilla tehtävillä.
- 24) Itä-Suomen elinvoimaa ei ole ilman vahvoja ja investointikykyisiä kuntia. Kuntien valtionosuusjärjestelmän (VOS) uudistamisessa vahvistetaan Itä-Suomen kuntien taloutta ja rahoitusasemaa.